

Sári Zsolt

Az ICOM múzeum definíciójának története és evolúciója¹

Az ICOM-ot 1946-ban hozták létre az UNESCO első plenáris ülésén.² Ez volt az első valódi kísérlet egy nemzetközi múzeumi szervezet létrehozására, mivel a korábbi nemzetközi jellegű törekvések elszigetelt vagy alkalmi szövetségek maradtak, minden univerzális vagy intézményes jelleg nélkül. A 19. század végén jött létre szélesebb együttműködési kísérlet a yorki *The Museums Association* megalapításával az Egyesült Királyságban, melynek ekkor még a nevében is tükröződött, hogy nemcsak nemzeti, hanem nemzetközi szinten is össze akarta fogni a múzeumi szakembereket és a múzeumokat. Az első külföldi tagja a Salt Lake City Múzeum volt. Később azonban a szervezet nemzetközi jellege megszűnt, hiszen a 20. század elején sorra alakultak meg a múzeumok nemzeti szövetségei: az Amerikai Múzeumok Szövetségét 1906-ban hozták létre, Franciaországban 1923-ban alapították az *Association des Conservateurs des Musees et Collections Publiques*-t, amelynek csak az állam által elismert hivatalos kurátorok lehettek tagjai.

Az első világháború után a nemzetközi közösség először ismerte fel, hogy a múzeumok fontos szerepet játszhatnak a kölcsönös megértésben és a határokon átívelő együttműködésekben. Az 1920-as évek elején, a Népszövetség keretein belül a francia filozófus, Henri Bergson irányításával létrejött egy szellemi-kulturális csoport *International Institute of Intellectual Cooperation* néven. Ennek keretein belül alakult meg az *International Museums Office*, melynek a feladata volt többek között nemzetközi sztendereken alapuló múzeumi dokumentáció elkészítése, különböző információk és javaslatok közzététele, valamint közös projektek támogatása, beleértve a múzeumi gyakorlattal kapcsolatos kutatásokat. 1939-ig a szervezet számos kezdeményezést indított el, amelyekkel nemzetközi múzeumi sztenderdek kialakítására tett kísérletet: 1930-ban tanulmányt készítettek a műalkotások konzerválásáról és restaurálásáról, elindították az első nemzetközi múzeumi folyóiratot a *Museumion*-t.

¹ Az előadás elhangzott az ICOM Magyarország „A MÚZEUM DEFINÍCIÓ. Hozzáférés a fogalmakhoz” című konferenciáján, 2022. november 30-án.

² Az előadás megírásához [Sid Ahmed Baghli, Patrick Boylan, Yani Herreman: History of ICOM \(1946-1996\)](#) tanulmánya szolgált alapul. ICOM, Paris, 1998

Ma is aktuális kérdés, hogy mi a teendő háborús időszakban a múzeumok műtárgyaival. A Hivatal egyik kiemelten fontos feladata volt – múzeumi szakemberekkel együttműködve – a múzeumokra leselkedő, olyan új háborús veszélyek, mint a légi bombázás elleni lépések megfogalmazása. A szakemberek a spanyol polgárháború példáját vizsgálták meg: elemezték a különböző típusú légitámadások elleni védekezés hatékonyságát a múzeumok, műemlékek és gyűjteményeik esetében, valamint a fontos gyűjtemények biztonságos külföldi helyekre való ideiglenes evakuálásának eredményeit (mint például egyes spanyol műalkotások ideiglenes Bécsbe szállítása). A Hivatal ezután elkészített egy szöveget, amely tulajdonképpen az első tervezet volt a műemlékek és műalkotások fegyveres konfliktus esetén történő védelméről szóló nemzetközi szerződéshez. Bár ezt a szöveget soha nem ratifikálták, jelentős hatással volt az 1954-es Hágai Egyezményre.

A II. világháború után az ENSZ keretein belül létrehozott UNESCO adott teret egy nemzetközi múzeumi szervezet megalakulásának. 1946 novemberében Párizsban a Louvre-ban 14 ország képviselője vett részt a szervezet alapító közgyűlésén: Ausztrália, Belgium, Brazília, Kanada, Csehszlovákia, Dánia, Franciaország, Hollandia, Új-Zéland, Norvégia, Svédország, Svájc, az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok. Ezen országok mellett többen jelezték a nemzeti bizottságok létrehozásának tervét: Argentína, Chile, Kína, Egyiptom, Finnország, Görögország, Haiti, India, Nicaragua, Peru, Fülöp-szigetek, Dél-Afrika és Törökország.

Az alapító tizennégy állam képviselői egyetértettek abban, hogy a múzeumok szerepe a kulturális és természeti örökség gondozásában annyira egyedi, hogy külön figyelmet érdemel.

1948-ban az első Általános Konferencián Párizsban fogadták el a múzeum első ICOM által deklarált definícióját:

„A „múzeum” szó magában foglalja a művészeti, műszaki, tudományos, történelmi vagy régészeti anyagok minden nyilvános gyűjteményét, beleértve az állatkerteket és a botanikus kerteket. Nem sorolhatók ide a könyvtárak, kivéve, ha állandó kiállítási helyiségeket tartanak fenn.”³A következő években a meghatározás többször módosult.

³ The World 'Museums' includes all collections, open to the public, of artistic, technical, scientific, historical or archaeological material, including zoos and botanical gardens, but excluding libraries, except in so far as they maintain permanent exhibition rooms.

1951-ben az ICOM alapszabályában megjelent egy szöveg, amely kiemeli a múzeum állandóságát, közérdekűségét és oktatási szerepét. A múzeum szó itt minden olyan állandó létesítményt jelöl, amelyet közérdekből megőrzés és tanulmányozás céljából működtetnek, valamint különféle eszközökkel kulturális értékkel bíró tárgyak és példányok csoportjait állítják ki a nagyközönség számára, legyenek azok művészeti, történelmi, tudományos és műszaki gyűjtemények, botanikus és állatkertek, akváriumok. Múzeumnak kell tekinteni a nyilvános könyvtárakat és az állandó kiállítótermeket fenntartó közlevéltári intézményeket.⁴

A múzeumok eredendően tudományos intézmények, ezért minden múzeumnak kötelessége, hogy támogassa, bátorítsa, felvállalja a tudományos kutatásokat, gyűjteményéből és a programjaiból kiindulva. A megőrzött gyűjteményi anyagok kimeríthetetlen forrásai az információnak hitelességüknek köszönhetően.

Pontosan ugyanezt a megfogalmazást használták az alapszabály későbbi, 1956 júliusában és 1959 júliusában elfogadott felülvizsgálata során is.

1969-ban, a müncheni Általános Konferencián újra téma volt a múzeum meghatározása. Az ICOM belső problémái, a társadalmi változások új definíció megszületését kényszerítették ki.

A Müncheneri Közgyűlés által 1969-ben elfogadott felülvizsgált változatban a meghatározás tömörebb volt:

Az ICOM múzeumnak ismer el minden olyan állandó intézményt, amely tanulmányi, oktatási és szórakoztatási célból kulturális vagy tudományos jelentőséggel bíró tárgyak gyűjteményeit megőrzi és bemutatja.⁵

A múzeumok szerepében és a társadalomban elfoglalt helyében azonban sokkal radikálisabb változások következtek be az 1971-es párizsi és grenoble-i Általános Konferencia vitái után. A konferencián megjelent Hugues de Varine Bohan⁶ és Georges Henri Rivière újonnan kitalált „*ecomusee*” szavával és múzeumtípusával együtt a „*la nouvelle museologie*” az új muzeológia szóösszetétel is. A múzeumok új

⁴ Museums are intrinsically scientific institutions and that as a result any museum ... must promote, encourage, undertake or develop scientific research depending on its collections and programme. Items preserved are often inexhaustible sources of information thanks to their authenticity.

⁵ ICOM shall recognise as a museum any permanent institution which conserves and displays, for purposes of study, education and enjoyment, collections of objects of cultural or scientific significance.

⁶ 1965 és 1971 között az ICOM igazgatója

megközelítése a fizikai és kulturális környezetben betöltött szerepükre és lakossággal való integrációjukra összpontosított.

Ezt elég hamar követte 1972 májusában az UNESCO latin-amerikai kerekasztala, valamint a Santiago de Chile-i záró nyilatkozatában megfogalmazott egyértelmű követelés, miszerint a múzeumoknak törekedniük kell arra, hogy központi szerepet töltsenek be az általuk kiszolgált lakosság társadalmi és kulturális fejlődésében. Azt a koncepciót fogalmazták meg, hogy a múzeumok elsődleges felelőssége közösségeik szükségleteinek kielégítése. Ezek a radikális, sőt forradalmi nézetek előtérbe kerültek az ICOM által az 1974-es koppenhágai közgyűlésen elfogadott új alapszabályban, amely a következő felülvizsgált definíciót tartalmazta, kifejezetten hangsúlyozva a múzeum szerepét a társadalom szolgálatában és annak fejlődésében. Így az 1972-es UNESCO Nyilatkozatban található kifejezés, mi szerint a múzeumnak „a társadalom és fejlődése szolgálatában kell állnia”, az 1974-es ICOM Múzeum-meghatározásban is szerepel:

A múzeum a társadalom és annak fejlődésének szolgálatában álló nonprofit, állandó, a nyilvánosság számára nyitott intézmény, amely az ember és környezete tárgyi bizonyítékait gyűjti, őrzi, kutatja, kommunikálja és kiállítja tudományos, oktatási és szórakoztatási céllal.⁷

Ezek a folyamatok az 1970-es években elmozdulást jelentettek a hagyományos gyűjtési, megőrzési és értelmezési értékekre összpontosító múzeumtól egy olyan múzeum felé, ahol a közösség szükségletei állnak a középpontban.

Fontos múzeumtörténeti kontextust jelent, hogy ekkor született meg az úgynevezett latin új muzeológia, amely nagyban befolyásolta a múzeumok munkagyakorlatát, amelyek gyakran az ICOM-definíción kívüli kontextusban működtek többek között Brazíliában, Mexikóban, Kanadában, de Kínában és Japánban is. Végül ezek az elitellenes eszmék és gyakorlatok megkérdőjelezték a társadalom meglévő struktúráit, és kulturális dekolonizáció felé törekedtek. De Varine, az 1972-es Nyilatkozat aláírója leírta, hogy a politikai, társadalmi és kulturális erők Európán belüli és kívüli kapcsolata vezetett a jelen ökomúzeum fogalmához, egyfajta integrált

⁷ A museum is a non-profit-making, permanent institution in the service of society and of its development, and open to the public, which acquires, conserves, researches, communicates, and exhibits, for purposes of study, education and enjoyment, material evidence of man and his environment.

múzeum, amely mindenekeelőtt a „helyi fejlesztés ügynökévé” válna.⁸ Az ilyen mobilis és nyitott koncepció távol áll az ICOM definíciójától, és még távolabb az *Oxford English Dictionary Online* múzeumi meghatározásától: „olyan épület, amelyben történelmi, tudományos, művészeti vagy kulturális jelentőségű tárgyakat tárolnak és állítanak ki”.⁹

A múzeum mint társadalmi intézmény radikális átalakulásának igénye jelent meg azzal a céllal, hogy egyre nagyobb társadalmi szerepvállalást formáljanak, és közösségi múzeumokat hozzanak létre. Az intézmény társadalmiasítása a gyakorlati együttműködésen túl azt is jelentheti, hogy az adott közösség problémái, tervei, rutinjai, konfliktusai is megjelennek az intézményi praxisban. Ezért is fontos állomás az 1984-es mexikói Oaxtepeci Nyilatkozat, amely megismételte az új muzeológia fontosságát, és hangsúlyozta a közösségi múzeumok szerepét a regionális terek természeti és kulturális identitásának visszaszerzésében. Ez már egyértelműen a dekolonizációs vita előszele. 1984-ben Québecben a First New Museology Workshopon megalapították a *MINOM (Mouvement international pour une nouvelle Muséologie)*, azaz az Új Muzeológiai Mozgalmat, amelyben a lokális problémákra adható válaszokat, a helyi társadalmi, politikai és kulturális követelmények megváltoztatásában történő aktív részvételt helyezték középpontba.¹⁰

1993-ban a mexikói közösségi múzeumok nemzeti programja úgy határozta meg a közösségi múzeumot, mint amely a közösségben született, amelyet a közösség hozott létre, működtet és irányít, ezzel jelezve az elmozdulást az ICOM által használt definíció múzeumképétől, miszerint a múzeum egy adott társadalom „szolgálatában” áll. A mexikói modellben a helyi közösség aktív szereplő a múzeumfejlesztés minden szakaszában. Az így megalapított közösségi múzeum olyan, amely társadalmilag fenntartható lehet, és erejét a támogató hálózatokból meríti.¹¹ Egyértelmű célként fogalmazódott meg, hogy átvegyék az irányítást saját történelmük felett, és elmondják saját történetüket, egy olyan történetet, amellyel azonosulni tudnak, amely a nemzeti

⁸ L'Ecomusee Singulier et Pluriel. Un Temoignage sur Cinquante ans de Museologie Communautaire Dans le Monde. Paris: L'Harmattan 11.

⁹ „a building in which objects of artistic, cultural, historical or scientific interest are kept and shown to the public” <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/museum?q=museum>

¹⁰ Magyar nyelven erről részletesen ír Wilhelm Gábor: Az új muzeológia fogalmi és problémái. In: Néprajzi Látóhatár - Új muzeológia: kortárs múzeumi narratívák (2013/2.) 8-31.

¹¹ Camarena Ocampo, C. - T. Morales Lerch. 2016. Memoria: Red de Museos Comunitarios de America. Experiencias de museos comunitarios y redes nacionales. Accessed October 11, 2018. <https://www.museoscomunitarios.org>.

múzeumi modellen kívül a kolonializmus, az imperializmus, a nacionalizmus és az elitizmus minden velejáró problémájával is foglalkozik.¹²

A megújítási folyamat újabb lépéseként fogalmazódott meg, hogy a múzeumoknak túl kell lépni a tárgyak megőrzésén, dolgozniuk kell a közösségek helyzetének javításán. A tágabb szerepkör jelölésére került bevezetésre az integrális múzeum fogalma. Ennek értelmében a múzeum az adott terület, közösség és örökség egységén belül felelős a társadalom érdekeiért, mint egyfajta társadalmi menedzser.¹³

Egy kis előre ugrás, de érdemes felidézni a kilencvenes évek időszakát, amikor ezzel ellentétes folyamatok is elindultak, és Európában például az ökomúzeumok (nemcsak Franciaországban) és a latin új muzeológia világának népszerűsége is csökkent, részben annak a kereskedelmi jellegű fordulatnak a hatására, amikor megjelentek az új városi szövetet is létrehozó kortárs művészeteket és az építészetet egyesítő látványos sztárépületek. Gondoljunk csak Frank Gehry Guggenheim Bilbao épületére, ami elindította ezt a folyamatot, vagy a hasonló jelszerű múzeumi képződményekre, amelyek gondolata teljesen ellentétes az integrált múzeuméval. Ebben az összefüggésben a tömegturizmus és annak vonzereje az, ami megalkotta a neoliberais piacokon belüli „kreatív iparágakat”, amely előnyt élvezett a társadalmi szereppel szemben (néhány példától eltekintve, mint például a milánói Pirelli HangarBicocca, amelyet mint kísérleti kiállítóhelyet 2004-ben alapított egy non-profit alapítvány a Pirelli cég korábbi milánói ipari területén).

A hetvenes évek múzeumi definíciója ettől függetlenül két évtizedig stabil maradt, 1995-ig változatlanul működött, sőt szakmai körökben és adminisztratíván is széles körben használtak és több ország nemzeti jogrendjébe is beépült.

1995-ben a Stavanger-ben megrendezett általános közgyűlésén az ICOM egy új, módosított definíciót fogadott el:

„A múzeum a társadalom és annak fejlődésének szolgálatában álló, a nyilvánosság számára nyitott, nonprofit, állandó intézmény, amely tanulmányi, oktatási és

¹² Karen Brown - François Mairesse: The definition of the museum through its social role. In: Curator. The Museum Journal 61(2).

https://www.researchgate.net/publication/328569337_The_definition_of_the_museum_through_its_social_role

¹³ <https://cswiki.hu/az-integrans-muzeum/>

szórakoztatási célból szerzi meg, őrzi, kutatja, kommunikálja és kiállítja a társadalom és a fejlődés tárgyi bizonyítékait.”¹⁴

Érdekes megjegyezni Georges Henri Riviere által a múzeum rendkívüli meghatározását:

„A múzeum? Egy pavilon, amely sok árunak ad otthont. Valami, ami jóval a szó megjelenése előtt régi volt. Gyűjtőgép az idők kezdete óta. Feje merész ugrásokkal halad előre, farka pedig soha véget nem érő.”¹⁵

1989-ben, 1995-ben és 2001-ben történtek kisebb módosítások az ICOM definíciójában. Ennek egyik legfőbb oka az volt, hogy sok múzeum nem csak a kulturális örökség tárgyi példáival, hanem immateriális javakkal is foglalkozott. Ekkor jelent meg az örökség fogalom új értelmezése. 2007-ben az ICOM bécsi Általános Konferenciája elfogadta a szellemi kulturális örökség példáival kiegészített meghatározást.

„A múzeum profitra nem törekvő, a társadalom fejlődése szolgálatában álló, a köz számára nyitott, állandó intézmény, amely az emberek és környezetük anyagi és szellemi örökségét gyűjti, megőrzi, kutatja, közvetíti és kiállítja tudományos, közművelődési és szórakoztató céllal.”¹⁶

Ennek a technikai jellegű definíciónak a kritikája hamar megjelent. Ennek háttérében részben a 2008-as pénzügyi válság állt, amely felerősítette azokat a korábbi jóslatokat, tendenciákat, amelyek a fenntartók (különösen az állam és az önkormányzatok) pénzügyi támogatásának csökkenését mutatták meg, valamint a közösségekkel való együttműködés és a közös munka, a részvételiség fejlődését (Museums Association 2012,. Nederlandse Museumvereniging 2010; Center for the Future of Museums 2008). Ismét reflektorfénybe került a múzeum és a közössége közötti kapcsolat.

¹⁴ A museum is a non-profit making, permanent institution in the service of society and of its development, open to the public, which acquires, conserves, researches, communicates, and exhibits, for purposes of study, education and enjoyment, material evidence of people and their environment.

¹⁵ The museum? A pavilion that houses a lot of goods. Something that was old well before the word came in to being. A collecting machine since beginning of time. Its head moves forward in bold leaps and its tail is never-ending. Idézi: Sid Ahmed Baghli, Patrick Boylan, Yani Herreman: History of ICOM (1946-1996) tanulmánya szolgált alapul. ICOM, Paris, 1998. 45.

¹⁶ “A museum is a non-profit, permanent institution in the service of society and its development, open to the public, which acquires, conserves, researches, communicates and exhibits the tangible and intangible heritage of humanity and its environment for the purposes of education, study and enjoyment.”

2015 novemberében az UNESCO beépítette az ICOM definícióját a „*Múzeumok és gyűjtemények védelméről és népszerűsítéséről szóló ajánlásába*”¹⁷ (ez 1960 óta az első ilyen alkalom volt, ezt követően mind a 195 tagállama elfogadta), ezáltal még jelentősebb szerepe volt/van az ICOM definíciójának. Az ajánlás két pontosítást is megfogalmazott. Az egyik a gyűjtemény jelentését pontosítja: „a múlt és a jelen természeti és kulturális, tárgyi és eszmei jelenségeinek gyűjteménye” És felhívja a figyelmet arra, hogy az egyes tagországoknak az Ajánlás értelmezése céljából a saját jogrendjüknek megfelelően kell meghatározniuk a gyűjtemény kifejezés jelentését. A másik pontosított fogalom az örökség, amely olyan tárgyasult és eszmei értékeket és kifejezéseket jelent, tulajdonformától függetlenül, amelyeket az emberek identitásuk, hiedelmeik, ismereteik, hagyományaik és élő környezetük hű tükröződéseinak és kifejezésének tekintenek, és melyeket a jelen generációk védelemre és gyarapításra érdemesnek ítélnék, valamint arra, hogy a jövő nemzedékeinek hagyományozzák őket. Az örökség kifejezés utal továbbá a tárgyi és szellemi kulturális és természeti örökség, a kulturális javak és a kulturális tárgyak azon meghatározásaira, amelyek az UNESCO kulturális egyezményeiben találhatóak. Az ajánlás a múzeumi funkciókat az alábbiakban csoportosítja:

megőrzés (beleértve a gyűjtést, az állagmegőrzést és restaurálást, hogy a gyűjtemények sértetlenek maradjanak használatuk és tárolásuk során; a gyűjtemény menedzselését – amelynek része a kockázatelemzés, a váratlan helyzetekre történő felkészülés és a tervezés);

kutatás (kiemelve a gyűjtemények tudományos vizsgálatát, és a különböző együttműködések. A kutatás azért is fontos a múzeumok számára, hogy a történelmet modern kontextusban vizsgálhassák, amely segíti a gyűjtemények értelmezését, kiállításokra történő előkészítését és bemutatását.)

kommunikáció (kiállítások, a gyűjtemények aktív értelmezése, és az így megszerzett ismeretek széles körű terjesztése; az összes rendelkezésre álló kommunikációs eszköz használata, részvétel a társadalom életében; figyelembe véve a társadalmi integráció, a kulturális javakhoz való hozzáférés biztosítása és a társadalmi befogadás elvét; ideértve azokat a társadalmi csoportokat is, amelyek általában nem járnak múzeumokba.)

¹⁷ https://unesco.hu/data/UNESCO_ajanlas_2015.pdf

oktatás (részvétel az iskolarendszerű, és a nem iskolarendszerű oktatásban és az egész életen át tartó tanulásban egyaránt. A közönség különböző csoportjait a múzeum gyűjteményéhez kapcsolódó témákban és az állampolgári ismeretek terén tanítják, továbbá tudatosítják a természeti és kulturális örökség megőrzésének és a kreativitás fontosságát. Emellett a múzeumok ismeretekkel és tapasztalatokkal segíthetik bizonyos, a gyűjteményeikhez kapcsolódó társadalmi témák megértését.)

Emellett az Ajánlás figyelmeztet a múzeumok gazdasággal és az életminőséggel kapcsolatos lehetőségeire, a társadalmi szerepvállalás fontosságára, a modern technikai eszközök, a kreatív ipar eredményeinek felhasználására. Fontos pont, hogy a tagországok számára kiemeli az *ICOM Múzeumok Etikai Kódexének* felhasználását a múzeumi normák fejlesztéséhez és a kapcsolódó jogszabályok létrehozásához.

Ez a látszólag pozitív felismerés és reputáció sok kapcsolódó kérdést vet fel: mi a célja egy ilyen definíciónak?; kinek lesz?; hol jelenik meg még a jogszabályokban? mely múzeumok szerepelnek a meghatározásban, és melyek nem?; milyen módokon adaptálták a definíciót az országos múzeumi egyesületek? Melyek azok a mögöttes értékek, amelyeket ez a meghatározás közöl?

Ezek a kérdések is a 2007-es, alapvetően technikai jellegű definíció megváltoztatásának igényéhez vezettek. Látnunk kell, hogy a 2007-es definíció még alapvetően európai gyökerű volt. A 21. században azonban az Európán kívüli területek, Latin Amerika, Afrika, Ázsia és az arab világ, a gyarmatosítástól felszabadult országok olyan intézményekkel rendelkeznek, amelyek magukat múzeumként azonosítják, de előfordulhat, hogy nem felelnek meg a meghatározásban szereplő összes követelménynek. Mindeközben a múzeumok társadalmi szerepe folyamatosan nőtt, és – különösen Latin-Amerikában – új, kísérleti múzeumok alakultak ki, amelyek kihívást jelentenek a berögzült múzeumi kánonnak, és arra készítetik az európai intézményeket, hogy újra gondolják működésüket, hogyan tudnak egy befogadóbb szervezet lenni, és vajon elegendő-e csak a „társadalom és fejlődése szolgálatában” kifejezés használata.

AZ ICOFOM több nemzetközi kutatást és vizsgálatot is végzett a múzeum definícióval kapcsolatban. Ezek fontos háttérét adták annak a munkának, amely az új definíció szükségességét hangsúlyozták.¹⁸

David Fleming 2005-ös tanulmányában arról beszélt, hogy a múzeumok fokozódó demokratizálódása és az olyan fogalmak közötti határok elmosódása, mint a „professzionális” és a „nyilvánosság”, alapvető változást hozott a múzeumi értékekben.¹⁹

A múzeumok és a társadalom kapcsolata kontinensenként eltérő. A „társadalmi szerep” és napjaink kritikus kérdése a társadalmi befogadással kapcsolatos kormányzati programokhoz kötődik. Ugyanakkor a spanyol és brazil portugál nyelvű kortárs latin-amerikai tudományosság, amelyet az ICOFOM-LAM előtérbe helyez, azt a módszert követi nyomon, ahol az emberek (nem pedig a döntéshozók vagy a finanszírozók) szükségleteit veszik kiindulópontnak. A latin-amerikai közösségi múzeumok sokféle problémával küzdenek a társadalmi-kulturális és politikai kontextusuk függvényében, de meg kell jegyezni, hogy az ilyen latin-amerikai múzeumi mozgalmakon keresztül szerzett meglátások olyan betekintést nyújthatnak, amelyek globális jelenségekre vonatkoznak.

Természetesen az ICOM vezető testületei is érzékelték, részben a folyamatos szervezeti modernizáció, részben a tagság létszámának növekedése és sokszínűsége miatt a definíció átalakításának szükségességét. A 2016-os milánói közgyűlésen egy munkacsoport prezentálta ez irányú meglátásait. Ennek is köszönhető, hogy 2017-ben létrejött a múzeum definíció megújítását segítő állandó bizottság (Museum Definition, Prospects and Potentials, MDPP) azzal a céllal, hogy felderítse azokat a társadalmi folyamatokat, melyek hatással vannak a múzeumokra, illetve hogy megvizsgálja a jelenlegi múzeum definíció érvényességét, relevanciáját. Az ICOFOM definícióval foglalkozó workshopjainak – amelyeken mintegy 1000 szakértő vett részt – célja egyrészt az volt, hogy segítsék MDPP Állandó Bizottságának munkáját és a Közgyűlésen meghozandó döntéseket azzal, hogy bemutatják azokat a változtatásokat, amelyeket a résztvevők szerint meg kell tenni a jelenlegi ICOM

¹⁸ Karen Brown - François Mairesse: The definition of the museum through its social role. In: Curator. The Museum Journal 61(2).

¹⁹ David Fleming: Managing Change in Museums. Keynote Address at the INTERCOM. 2005

definícióban. **Az ICOFOM ezt öt kategóriába rendszerezte²⁰. Az elmúlt hat év vitáinak megértéséhez hozzásegít ezeknek az anyagoknak a megismerése.**

Az első kategória a múzeum klasszikus olvasatán alapszik, amely gyűjteményeken és kutatásokon alapul, és elismeri a múzeumok előtt álló kihívásokat, nevezetesen a gyűjtemények digitalizálását, és azt a módot, ahogyan az új definíciónak tükröznie kell ezeket. Ezt szinte kizárólag európai szakértők vetették fel.

A második kategória a múzeumok, mint oktatási helyszínek nézőpontját veszi át, és a látogatót olyan személynek tekinti, aki az élményért érkezik, valaki, akivel kommunikálni kell.

A harmadik kategória a múzeum kritikai vagy muzeológiai olvasatát foglalja magában, ragaszkodva például gyarmati szerepéhez, vagy azokhoz az értékekhez, amelyeket meg kell védenie. Ez szintén főleg a francia (európai) perspektíva volt a vita során.

A negyedik kategória közvetlenül a múzeum társadalmi szerepére összpontosít, és olyan fogalmakat ölel fel, mint a részvétel, a társadalmi befogadás és a társadalmi fejlődés.

Végül **az ötödik kategória** a múzeum adminisztratív vagy pénzügyi háttérét és szerepét a turizmus, a nemzetközi jogszabályok stb. szintjén vizsgálja.

Az ICOFOM-kutatás, amely különösen a feltörekvő dekolonális perspektívákat emeli ki, sebezhetővé teszi az ICOM-definíciót oly módon, hogy olyan válsághoz vezethet - hiszen számos nagy ICOM nemzet érintve van ebben a kérdésben-, amelyet pozitív változás követhet –hiszen a viták előre mutatnak, és számos kérdést megvilágítanak- a helyi politika és a „globális közösség akarata” közötti nagyobb egyensúly felé. Ennek az elérése érdekében azonban az ICOFOM és az MDPP erőfeszítéseinek – a demokratikus részvétel és a stratégiai finanszírozás kombinációjával – a lehető legkülönbözőbb hangok elérésébe kell befektetni.

Annak meghatározása, hogy mi a múzeum és mi nem, a szociokulturális kontextustól, a történeti háttértől, a politikától és az infrastrukturális fejlődéstől, valamint a múzeumban dolgozók és a közösségek felfogásától függ. Ma, amikor egyre erősebben

²⁰ Karen Brown - François Mairesse: The definition of the museum through its social role. In: Curator. The Museum Journal 61(2).

vannak jelen a társadalmi egyenlőtlenségek, a kulturális egyenlőtlenség egy újabb láttelep, és ebben a helyzetben a múzeum nemcsak eszköz tud lenni ennek feloldásában, hanem egy olyan tér, amely segítheti a reflektív kritikai gondolkodást is.

A kulturális egyenlőtlenség azokra a kiegyensúlyozatlan történelmi narratívákra és gyűjteményekre utal, amelyek hamisan ábrázolják és csökkentik a traumák és erőszak örökségeit például a rabszolgaságba esett vagy őslakos népek és a múzeumi intézmények történetében, és amelyek továbbra is marginalizálják a szegény, hátrányos helyzetű közösségeket. A múzeum az igazság platformja, egy szervezet, amely a kulturális javak védelmére, megmentésére, megőrzésére, kiállítására és tanulmányozására, a múlt és az identitás (a tárgyi és szellemi örökség) feltárására hivatott, ezáltal változást idéz elő, valamint ösztönzi a párbeszéd iránti rugalmasságot és a fenntarthatóságot.

A 2007-es definíció kritikájának összefoglalója magyarul is olvasható, Galambos Henriettának a Magyar Múzeumok felületén megjelent írásában.²¹ Elkerülhetetlen, hogy mi is megvizsgáljuk, azokat a kritikai pontokat, amelyek a 2017-19 közötti diskurzusban megjelentek.

a) A történelmi előzmények, a latin új muzeológia máig ható hatása miatt a latin-amerikai térségen hangsúlyozták a múzeumok társadalmi szerepvállalásával, illetve a múzeumok részvételi és inkluzív funkcióival kapcsolatos nézőpontokat. A részvétel, a hozzáférés, az elköteleződés, a befogadás fogalmait a múzeumok nagyrészt központi funkcióként azonosították, így egyértelmű volt, hogy ez a jelenlegi definícióból teljesen hiányzó aspektus a változások egyik fő tengelyében fog állni.

b) Az eredeti definícióban kezdetektől fogva rendszeresen félreértelmezik az „állandó intézmény” kitételt, mely az állandó, stabil szervezetre és működésre utal.

c) „A társadalom fejlődése szolgálatában álló” fordulat szintén vitákat váltott ki: melyik társadalomról beszélünk? A társadalom, de inkább a társadalmak folyton változó, konfliktusos közeg Jette Sandahl szerint, s a múzeumoknak ebben a közegben kell dinamikus módon működni.

d) A „profitra nem törekvő” kitételt szintén több szakértő javasolja törölni a jelenlegi definícióból. A múzeumok által egyre szélesebb körben folytatott kereskedelmi

²¹ Galambos Henriett: A Múzeum definíciója. <https://magyarmuzeumok.hu/cikk/a-muzeum-definicioja>

tevékenységek fényében, illetve a bizonyos tevékenységek (biztonsági őrzés, oktatás, kiállítások) kiszervezésére tekintettel (múzeumi shop üzemeltetése, ingatlan bérbeadás) zavart kelt ez a megfogalmazás. Ez ellen leginkább az INTERCOM (Az ICOM menedzsmenttel foglalkozó nemzetközi bizottsága), illetve az ICEE (utazó kiállításokkal foglalkozó nemzetközi bizottság) emelt szót.

e) Talán az egyetlen téma, aminek kapcsán nagy egyetértésben maradtak a résztvevők, az a hagyományos múzeumi feladatok felsorolása volt, figyelemmel arra, hogy felsorolásszerűen, prioritásokat nem teremtve sorakoznak az egyes funkciók „gyűjti, megőrzi, kutatja, közvetíti és kiállítja” a jelenlegi definícióban.

f) Az „education” szó, mely a magyar fordításban „tudományos”-ként szerepel, szintén széleskörű vita tárgya volt. Az „education” irányvonala a múzeumtól a látogatóig mutat, míg a „learning”, mint tevékenység középpontjában a látogató maga szerepel. A „mediation”, közvetítés szó használatával azt hangsúlyoznánk, hogy az intézmény valóban közvetítő szerepet tölt be a gyűjtemény és a látogatók között.

g) Az „anyagi és szellemi örökség” vonatkozásában az „örökség” lenne a konszenzusos szóhasználat (bár többen megtartanák az anyagi és szellemi jelzöt, mert az az örökség sokrétűségét jobban hangsúlyozza).

h) Végül a „szórakoztató cél”-t szinte egyhangúan vették osztály alá a kritikusok, érthető módon különös tekintettel azokra az intézményekre, melyek a háborút vagy egyéb szenzitív témákat dolgozzák fel.

Az MDPP Állandó Bizottságának munkája volt a központi téma az ICOM Tanácsadó Bizottság 2018-as párizsi ülésén. Ezt követően a nemzeti és nemzetközi ICOM-bizottságok tagjait felkérték, hogy vitassák meg a múzeumdefiníció esetleges módosítását, és küldjék el javaslataikat az ICOM Főtitkárságának. Összesen 250 javaslat érkezett²², amelyeket a dán múzeumi szakember, Jette Sandahl (dán kurátor, a Dán Nő Múzeum és a göteborgi Museum of World Culture alapító igazgatója) vezette, a múzeum új definíciójának elkészítésére felállított munkacsoport tagjai vitattak meg. A 250 javaslatban folyamatosan ismétlődtek az alábbi fogalmak: PÁRBESZÉD, VITA, TÖBBSZÓLAMÚSÁG, ÖTLETCSERE, SZOCIALIZÁCIÓ,

²² <https://icom.museum/en/news/the-museum-definition-the-backbone-of-icom/>

OKTATÁS, EGYENLŐSÉG, ELJÁRÁSOK, ITT A MÚLT A JELENÉRT ÉS A JÖVŐÉRT²³. A Jette Sandahl vezette munkacsoport röviddel az ICOM 2019-es Kiotói Általános Konferenciája előtt ismertette az új javaslatot. Sandhal nem titkolta már a megelőző években sem, hogy radikálisan szeretné megújítani a definíciót. Így fogalmazott: „Úgy tűnik tehát, hogy a múzeum definícióját historizálni, kontextualizálni, denaturalizálni és dekolonializálni kell.”²⁴ És itt muszáj megemlíteni, hogy Sandhal mennyire elkötelezett volt a definíció megújításában. Sandhal szakmai háttérét azok a világkultúra múzeumok adják, amelyek nagyon is új konstrukciók: a kulturális identitás és sokszínűség kérdéseivel foglalkoznak, és a társadalmi felelősségvállalás kérdései vezérlik őket. A kiotói javaslatban erőteljesen jelentek meg ezek a gondolatok, amelyben a polifónia, a partnerség, a befogadás és a társadalmi felelősségvállalás, valamint a tudás és a gyűjtemények származási országok múzeumaival való megosztása nagy szerepet játszott. És most mindezek az újítások a múzeumi világ ezen részéből hirtelen bekerültek az új, általános múzeumdefinícióba²⁵.

Az ICOM különböző érdekei közötti viszály már júniusban elkezdődött. François Mairesse, az Université Sorbonne Nouvelle professzora és a Nemzetközi Muzeológiai Bizottság elnöke ekkor mondott le Sandhal által felkért megbízásából, mert úgy gondolta, hogy ez ellentmond a két évnyi korábbi megbeszélésnek. "A definíció egy egyszerű és pontos mondat, amely egy tárgyat jellemez, és ez nem definíció, hanem divatos értékek kijelentése, túlságosan bonyolult és részben aberrált" - mondta Mairesse az Art Newspapernek²⁶. „A legtöbb francia múzeumnak – a Louvre-tól kezdve – nehéz lenne megfelelni ennek a meghatározásnak, mivel „polifonikus térnek” tekintik magukat. A következmények komolyak lehetnek. Az ICOM nyilatkozata beépíthető a nemzeti vagy nemzetközi jogszabályokba, és nincs mód arra, hogy egy jogász reprodukálhassa ezt a szöveget.”²⁷

²³ DIALOGUE, DISCUSSION, PLURALITY OF VOICES, EXCHANGE OF IDEAS, SOCIALIZATION, EDUCATION, EQUALITY, PROCES, THE PAST IS HERE FOR THE PRESENT, THE FUTURE.

²⁴ “The museum definition thus seems to need to be historicised, contextualised, de-naturalised and de-colonialised.”

²⁵ <https://www.museumpeil.eu/what-is-a-museum-and-why-did-icom-fail-to-answer-the-question-in-kyoto/?fbclid=IwAR19GahnHWAKQF-wzSsOff9dSmfPXC2gKCrj-FtoaQzrbFNy9v7I48kTxPs>

²⁶ <https://www.theartnewspaper.com/2019/08/19/what-exactly-is-a-museum-icom-comes-to-blows-over-new-definition>

²⁷ <https://www.theartnewspaper.com/2019/08/19/what-exactly-is-a-museum-icom-comes-to-blows-over-new-definition>

A kiotói javaslat: „A múzeumok demokratizáló, befogadó és polifonikus terei a múltakról és a jövőkről folytatott kritikai párbeszédnek. Elismerve és reagálva a jelen konfliktusaira és kihívásaira, műtárgyakat és példányokat őriznek a társadalom által rájuk ruházott felelősséggel, különféle emlékeket őriznek meg a leendő generációk számára és egyenlő jogokat és egyenlő hozzáférést biztosítanak az örökséghez minden ember számára.

A múzeumok nem nyereségorientált szervezetek. Részvételt biztosítanak, átláthatóak és aktívan együttműködnek a különböző közösségekkel és ezek javára, a gyűjtés, megőrzés, kutatás, közvetítés, kiállítás, és a világ alaposabb megismerése érdekében, azzal a céllal, hogy az emberi méltóságot és társadalmi igazságosságot, a globális egyenlőséget és a világszintű jólétet előmozdítsák.”

A kiotói közgyűlésen – az elnökség elképesztően rossz helyzetfelismerése miatt – mindössze másfél órát szántak a tervezet vitájára és a szavazásra. Több nemzeti bizottság – különösen a franciák – aktivitása és kritikája már előrevetítette, hogy nem lesz egyszerű a döntés. A ICOM Franciaország állásfoglalása, általánosítva így fogalmazott: „ideológiailag megkérdőjelezi az európai múzeumok történetét és jelenlegi felfogását” és már Kiotó előtt a szavazás elhalasztását javasolták, mivel véleményük szerint a javasolt definíció politikai hangvételű.²⁸

Több nemzeti és nemzetközi bizottság hozzászólása és a több órás eljárási viták után a Közgyűlés 70%-os többséggel a definíció elfogadásának az elhalasztása mellett szavazott.

Mi történt? Egyrészt az ICOM vezetése rossz időzítéssel nyújtotta be a javaslatot. Számos nemzeti és nemzetközi bizottság is kifogásolta, hogy nem volt kellő idő megbeszélni a tagsággal a javaslatot és álláspontot kialakítani a felhatalmazásukkal, hiszen az új javaslatot a Közgyűlés előtt csak 6 héttel kapták meg. Valóban a legtöbb bizottságnak nem volt lehetősége mélyrehatóan megtárgyalni a javaslatot, hiszen az alig másfél hónapos idő egybeesett a nyári szabadságokkal is.

²⁸ <https://www.icom-musees.fr/actualites/projet-de-nouvelle-definition-du-musee-proposee-par-icom>; Juliette Raoul-Duval, Présidente d'ICOM France

Másrészt különösen a korábbi technikai, mondhatjuk, neutrális definíció után a kiotói javaslat inkább tűnt egyfajta küldetésnyilatkozatnak, egy vágyott múzeumképnek, mint 148 tagszervezet által elfogadható meghatározásnak.

Számos kritika érte a javaslat megfogalmazását is. Problémát okozott az olyan szavak beemelése, amelyeknek jelentéstartalmával többen nem voltak tisztában, például a polifonikus tér kifejezéssel.

Többen hiányolták az oktatás szó megjelenését (Ebben Irán és Izrael nemzeti bizottságai is egyetértettek)

Különösen az európai szervezetek fejezték ki elégedetlenségüket amiatt, hogy a definíció teljesen determinálta a múzeum létének lényegét, a gyűjteményt. Sok európai ország azzal érvelt, hogy a definíció a nemzeti jogszabályuk része lesz, s olyan szavak eltávolítása, mint például „állandó”, azaz állandó szerkezettel rendelkező, végzetes következményekkel járna a gyakorlatban. Többen azt vetették föl, hogy ez értékalapú definíció, és ezek az értékek részben már megjelentek az ICOM Etikai Kódexében, amely a szervezet legfontosabb alapdokumentumaként kellőképpen, és méltó módon rögzíti ezeket az etikai elvekhez kötött alapértékeket.

A többség azonban azt hiszem ekkor is egyetértett abban, hogy a tervezet vitatható tulajdonságai ellenére számos olyan értéket határozott meg, amelyek pozitívan és támogatólag hatottak volna a múzeumi munkára, mint a múzeumok kiemelése a demokratizálódás folyamatában, a befogadás, a kritikus párbeszéd, a minőség-érték, az örökséghez való hozzáférés. Sokan egyszerűen a változástól féltek, attól, hogy veszítenek az intézményi puvoárból, s a múzeum túl ideologizálttá válik. Ahogy Jette Sandahl mondta: A múzeumban nincs apolitus tér vagy nézet. A múzeumok mindig át vannak szöve politikával”.²⁹

A sikertelen és vitákkal terhelt kiotói kongresszus után az ICOM újra kezdte az új múzeumi definíció megfogalmazását.

Az ICOM új múzeumdefiníciójának kidolgozására irányuló részvételi folyamatában különböző háttérű, kulturális származású, gyakorlati és generációs szakembereket

²⁹ Galambos Henriett: A Múzeum definíciója. <https://magyarmuzeumok.hu/cikk/a-muzeum-definicioja>

bátorított és tette lehetővé számukra a részvételt. A világ minden tájáról **126 bizottság** vett részt az új múzeumdefiníció kidolgozásában. Az összrészvételi arány 70,7% volt.

A folyamatért egy új, önálló bizottság felelt. Az *ICOM Define* a teljes folyamat során elkötelezte magát az átláthatóság mellett, folyamatosan tájékoztatást nyújtott az ICOM honlapján és más csatornákon. A definíciós javaslatot a bizottságoktól 18 hónapon keresztül folytatott négy közvetlen konzultáció során kapott adatok alapján dolgozták ki, felhasználva számos analitikai eszközt is.³⁰

Az **1. konzultáció** lehetőséget biztosított a bizottságok számára, hogy beszámoljanak a 2019/2020-ban a múzeumdefinícióval kapcsolatos tevékenységeikről. Gazdag változatos válaszokat kaptunk 23 nemzeti bizottságtól, 6 nemzetközi bizottságtól, 1 társult szervezettől és 1 munkacsoporttól.

Az ICOM a **2. konzultációt**³¹ azokról a kulcsszavakról és fogalmakról folytatta le, amelyeket a múzeumdefiníciónak tartalmaznia kell. Az eredmények kvantitatív és kvalitatív elemzésen mentek keresztül, amelyet három független adatelemző végzett.

A bizottságoknak maximum 20 kulcsszót vagy fogalmat (ötlet, kifejezés, kifejezés stb.) és azok leírását kellett benyújtaniuk arról, hogy az új múzeumdefiníciónak mit kell tartalmaznia. A válaszokat az egyes bizottságok elnökei online űrlapon küldték meg a tagsággal folytatott konzultáció alapján. A bizottságok a konzultációs válaszokat a három hivatalos nyelv bármelyikén benyújthatták, és minden közzétett jelentést és eredményt hivatalosan is lefordítottak, az ICOM Define tagjainak felülvizsgálatával. Összesen 127 kulcsszó és fogalom jelent meg a javaslatokban. A Bizottság ezeket vizsgálta és állította sorrendbe az említések száma alapján. A legtöbbször megjelenő fogalom a **kutatás (research)** volt (76%), amit a **konzerválás/megőrzés, az örökség, az oktatás és a befogadó** követett.

A minta olyan keretrendszerrel jelentett, amely segít a kifejezések „szintaktikai” felosztásában, annak érdekében, hogy a kifejezett területeket a meglévő adatok kontextusa alapján egy definíció lehetséges részeihez illesszük.

³⁰ Standing Committee for the Museum Definition – ICOM Define. Final Report (2020-2022)

³¹ The Museum: Report on the ICOM Member Feedback for a new museum definition Independent analysis & report elaborated for the ICOM Define Committee. June 22nd 2021

Az így kapott méreteket a következőképpen határoztuk meg:

- Entitás - mik vagyunk?

A bizottságok javalatának nagyjából kétharmada tartalmazott entitásdimenziót. Az intézmény a leggyakoribb kifejezés, de gyakran szerepelnek benne olyan kifejezések is, mint a tér és a hely.

A non-profit egyértelműen a legnépszerűbb kifejezés volt, amelyet entitásminősítőként emlegettek • Az állandó a második helyen áll, és néhány bizottság a fenntartható kifejezést is használta hasonló értelemben. • A második szinten az átláthatóság, az elszámoltathatóság és az etika szerepelt.

Tárgy:

Az örökség egyértelműen a legnépszerűbb kifejezés volt, amely a múzeum tárgyaként hozható kapcsolatba. Az emlékezés (memory) sokkal ritkábban említették, de pl. a latin amerikai és karib bizottságok 75 %-a ezt javasolta.

2. A tárgyi és szellemi minőség a második (arab országok említették a legmagasabba arányban) .3. A kulturális (cultural) (örökség, emlékezet, hely) és a kultúra (culture) a harmadik legtöbbet emlegetett fogalom.

Tevékenység:

A kutatás és a megőrzés a legtöbbet emlegetett cselekvési kifejezés, valamint a Gyűjtemény és a bemutatás /kiállítás. Ezt követte a kommunikáció, interpretáció, gyűjteményezés, védelem és dokumentálás.

Tapasztalat/élmény:

Az oktatás (számtalan árnyalatban) a legtöbbet emlegetett tapasztalati kifejezés, ezt követi a tudás, a párbeszéd és az szórakozás, valamint a gondolkodás, a reflexió és a megértés (gyakran kritikus).

Társadalmi érték:

A leggyakrabban használt fogalmak: 1. sokszínűség / befogadás 2. hozzáférhetőség 3. fenntarthatóság 4. a társadalom szolgálata.

A múzeum a találkozás és a szocializáció helyszíne. Nincsenek társadalmi vagy kulturális különbségek a javaslatok alapján.

Cél és kapcsolat:

A múzeumi célhoz kapcsolódó kifejezések többnyire gyűjtőfogalmak és/vagy általánosak voltak: a Nyilvánosságra és a Közösségre utalnak. A nyilvánosságot leggyakrabban a „nyilvánosság számára nyitott” kifejezéssel fejezték ki, akár magában a kifejezésben, akár a leírásban. A részvétel, az együttműködés és a partnerség ide tartozik, mivel ezeket többnyire a közösségi/nyilvános kapcsolattal magyarázták.

Ennek összefoglalása: <https://icom.museum/wp-content/uploads/2021/09/ICOM-Define-Consultation-2-Results-Report-vf-ENGLISH-180821OK.pdf>

A harmadik körben³² a bizottságokat, a regionális szövetségeket és a társult szervezeteket felkérték, hogy tekintsék át a 2. konzultációs jelentésben közzétett kulcsszavak és fogalmak listáját, és egy online űrlapon keresztül nyújtsák be visszajelzéseiket. Minden beérkezett választ elemeztek. Az ICOM által erre a célra toborzott adatelemzők ez alapján állították össze jelentésüket: <https://icom.museum/wp-content/uploads/2021/12/ICOM-Define-Consultation-3-Results-Report-VF-ENGLISH-1.pdf>

Az ICOM Define tagjai öt definíciójavaslatot dolgoztak ki a 2. és 3. konzultáció adatelemzési eredményeire alapozva. A **4. konzultáció** során az ICOM bizottságokat felkérték, hogy rangsorolják az öt javaslatot, és lehetőségük volt véleményt nyilvánítani az általuk legjobbnak ítéltől.

Proposal 1

A museum is an accessible, inclusive, not-for-profit institution. It inspires discovery, emotion, reflection, and critical thinking around tangible and intangible heritage. In the service of society, and in active partnership with diverse communities, museums research, collect, conserve, exhibit, educate and communicate. They operate professionally and ethically, promoting sustainability and equity.

1. javaslat

A múzeum hozzáférhető, befogadó, nem nyereségérdekelt intézmény. Felfedezésre, érzelmekre, elmélkedésre és kritikus gondolkodásra ösztönöz a tárgyi és szellemi örökséggel kapcsolatban. A társadalom szolgálatában és a különböző közösségekkel aktív partnerségben a múzeumok kutatnak, gyűjtenek, konzerválnak, kiállítanak, oktatnak és kommunikálnak. Professzionálisan és etikusan működnek, elősegítve a fenntarthatóságot és a méltányosságot.

³² The Museum: Second Report on the ICOM Member Feedback for a new museum definition. Independent analysis & report elaborated for the ICOM Define Committee. November 9th 2021

Proposal 2

A museum is a permanent, not-for-profit institution, accessible to the public and of service to society. It collects, conserves, interprets and exhibits, tangible, intangible, cultural and natural heritage in a professional, ethical, and sustainable manner for research, education, reflection and enjoyment. It communicates in an inclusive, diversified, and participatory way with communities and the public.

2. javaslat

A múzeum állandó, nem nyereségérdekelt intézmény, amely a nyilvánosság számára hozzáférhető és a társadalom szolgálatában áll. Szakszerű, etikus és fenntartható módon gyűjti, megőrzi, értelmezi és kiállítja a tárgyi, szellemi, kulturális és természeti örökséget a kutatás, az oktatás, a gondolkodás és a szórakozás érdekében. Befogadó, változatos és részvételen alapuló módon kommunikál a közösségekkel és a nyilvánossággal.

Proposal 3

A museum is a not-for-profit, permanent institution in the service of society that researches, collects, conserves, exhibits, and communicates tangible and intangible heritage. Open to the public, it is accessible, inclusive, and fosters diversity and sustainability. The museum operates professionally, ethically and with the participation of communities, offering varied audience experiences for the purposes of education, enjoyment and the expansion of knowledge.

3. javaslat

A múzeum a társadalom szolgálatában álló nem nyereségérdekelt, állandó intézmény, amely kutatja, gyűjti, megőrzi, kiállítja és közvetíti a tárgyi és szellemi örökséget. A közönség számára nyitott, hozzáférhető, befogadó, a sokszínűséget és a fenntarthatóságot elősegítő intézmény. A múzeum szakszerűen, etikusan és a közösségek részvételével működik, változatos közönségélményeket kínálva az oktatás, az élvezet és az ismeretek bővítése céljából.

Proposal 4

A museum is an inclusive, not-for-profit institution, open to the public, which researches, collects, preserves, exhibits, and communicates tangible and intangible heritage, facilitating critical reflections on memory and identity. Museums are in the service of society, providing educational and knowledge sharing experiences. Driven by communities or shaped together with their audiences, museums can take a wide range of formats, fostering equal access, sustainability, and diversity.

4. javaslat

A múzeum olyan befogadó, nem nyereségérdekelt, a nyilvánosság számára nyitott intézmény, amely kutatja, gyűjti, megőrzi, kiállítja és közvetíti a tárgyi és szellemi örökséget, és elősegíti a kritikai gondolkodást az emlékezettel és az identitással kapcsolatos kérdésekben. A múzeumok a társadalom szolgálatában állnak, oktatási és tudásmegosztáson alapuló élményeket nyújtanak. A közösségek által ösztönzött, vagy a közönségükkel együtt alakított múzeumok sokféle formában működhetnek, elősegítve az egyenlő hozzáférést, a fenntarthatóságot és a sokszínűséget.

Proposal 5

A museum is an open and accessible not-for-profit institution that collects, researches, preserves, exhibits and communicates the tangible and intangible heritage of people and the environment for the benefit of society. Museums are committed to ethical and sustainable practices and are operated in an inclusive and professional manner to create enjoyable and educational experiences that foster curiosity and discovery.

5. javaslat

A múzeum olyan nyitott és hozzáférhető, nem nyereségérdekelt intézmény, amely a társadalom javára gyűjti, kutatja, megőrzi, kiállítja és közvetíti az emberek és a környezet tárgyi és szellemi örökségét. A múzeumok kiállnak az etikus és fenntartható gyakorlatok mellett befogadó és professzionális módon működnek, hogy szórakoztató és oktatási élményeket nyújtsanak, amelyek felkeltik a kíváncsiságot és elősegítik felfedezést.

Az ICOM Define a beérkezett válaszokat elemezve tett javaslatot a végső két definíciósjavaslatra.

A.

A museum is a permanent, not-for-profit institution, accessible to the public and of service to society. It researches, collects, conserves, interprets and exhibits tangible and intangible cultural and natural heritage in a professional, ethical and sustainable manner for education, reflection and enjoyment. It operates and communicates in inclusive, diverse and participatory ways with communities and the public.

B.

A museum is a not-for-profit, permanent institution in the service of society that researches, collects, conserves, interprets and exhibits tangible and intangible heritage. Open to the public, accessible and inclusive, museums foster diversity and sustainability. They operate and communicate ethically, professionally and with the participation of communities, offering varied experiences for education, enjoyment, reflection and knowledge sharing.

Ezt a két javaslatot 2022. május 5-én, csütörtökön vitatta meg az ICOM Advisory Council, majd kéthetes online szavazás során döntött a végső javaslatról. Az eredményt a május 20-i ülésen hirdették ki. A nyertes javaslat egyetlen szavazattal (52:51, 3 tartózkodás mellett) nyert. Prágában az ICOM kongresszuson meggyőző, több mint 90%-os többséggel fogadtuk el az ICOM új múzeum definícióját:

„A museum is a not-for-profit, permanent institution in the service of society that researches, collects, conserves, interprets and exhibits tangible and intangible heritage. Open to the public, accessible and inclusive, museums foster diversity and sustainability. They operate and communicate ethically, professionally and with the participation of communities, offering varied experiences for education, enjoyment, reflection and knowledge sharing.”

A prágai kongresszus után az ICOM Magyarország elnöksége több fordulóban, számos értelmezési javaslatot figyelembe véve fogadta el az új definíció hivatalos magyar nyelvű változatát:

„A múzeum a társadalom szolgálatában álló nem profitorientált, állandó intézmény, amely kutatja, gyűjti, megőrzi, értelmezi és kiállítja a tárgyi és szellemi örökséget. A múzeum a nyilvánosság számára nyitott, hozzáférhető és befogadó, elősegíti a sokszínűséget és a fenntarthatóságot. Etikusan, szakszerűen és a közösségek részvételével működik és kommunikál, változatos tapasztalatot nyújtva az oktatás, a szórakozás, a reflektív gondolkodás és a tudásmegosztás terén.”

Kérjük az ICOM Magyarország tagjait, hogy segítsék az új definíció hazai terjesztését, alkalmazását.